

15. Shatun, V. T. (2014). *Oboronna i bezpekova polityka Yevropeiskoho Soiuzu: formuvannya ta evoliutsiia*. *Naukovi pratsi Chornomorskoho Derzhavnoho Universytetu im. Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia"*, T. 230, Issue 218, pp. 60-67 [in Ukrainian].

16. Vorotniuk, M. O. [ta in.], & Volovych, O. O. (Ed.). (2014). *Reformuvannya sektora bezpeky v krainakh Chornomorskoho rehionu: dosvid dlia Ukrainy*. Odesa: Feniks. pp. 80 [in Ukrainian].

17. Hill, C., Smith, M. (2015). *International relations and the European Union*. New-York: Oxford University Press. 492 p.

18. Vorotniuk, M. O. [ta in.] & Volovych, O. O. (Ed.). (2014). *Reformuvannya sektora bezpeky v krainakh Chornomorskoho rehionu...* pp. 15.

Paper submitted: 03.08.2020

Paper accepted: 24.09.2020

Цитування: Каляєв А. О., Шаповал О. М. Інституціональні проблеми безпеки та оборони ЄС у контексті розширення співробітництва з Україною // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 3(64) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 17—33. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217586>).

Citation: Kaliaiev, A. O., Shapoval, O. M. (2020). Instytutsionalni problemy bezpeky ta oborony YeS u konteksti rozshyrennia sprivrobitnytstva z Ukrainoiu. *Efficiency of Public Administration*, Issue 3(64), pp. 17-33. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217586>).

Боровська Галина Стахівна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
ORCID: 0000-0002-5187-5152
e-mail: borovskahalyna@ukr.net

**ЛІБЕРТАРІАНСТВО У ПОЛІТИКО-ПРАВОВОМУ ПРОСТОРИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ**

Розглянуто недосліджену проблему впливу ідеології лібертаріанства на формування національної та громадянської свідомості. Доведено, що ідеологія лібертаріанства є руйнівною політичною технологією, спричиняє загрози процесам державотворення в Україні і є ідеологією викликів національній та громадянській ідентичності. Визначено, що ідеологія має визначальний вплив на формування державної політики, державного курсу забезпечення національної і громадської єдності Української держави.

Ключові слова: ідеологія; лібертаризм; державна політика; національна ідентичність; громадянська ідентичність; політичний курс; виклики і загрози.

Постановка проблеми. Український ідеологічний простір лібертаріанство заповнило відразу після президентських виборів 31 липня 2019 р. На той час радник В. Зеленського, а нині віце-спікер Верховної Ради Р. Стефанчук оголосив, що ідеологією політичної партії “Слуги народу” буде лібертаріанство. Проте необхідно зауважити, що подібні лібертаріанські бажання виявила мати політична партія “5.10”, відома своєю участю у парламентських виборах 2014 р. До того ж, доцільно додати, що очолює цю партію Г. Балашов, який декларує себе підприємцем, демонструючи посилену активність у політичній системі України [1].

Технологія ідеологічної інтервенції завоювання влади не є новою. Подібна для українського політичного простору ідеологія більшовизму визначала програму і методи (технологію) побудови держави та суспільний устрій, що закінчилася геноцидом етнічних та соціальних верств населення. Небезпека лібертаріанства це легалізована офіційна ідеологія, яка пропагує руйнування основ держави, державотворення України. За висновками головного промовця “Слуги народу” Р. Стефанчука, “за державою слід залишити тільки сервісні функції” [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Умови впливу політичної спроможності суспільства та ідеологічні технології були предметом досліджень національного інституту стратегічних досліджень, зокрема дослідження Н. Пелагеші “Україна у смислових війнах постмодернізму: трансформація

української національної ідентичності в умовах глобалізації” [3]. Вона звертає увагу на проблему створення наднаціональної пан-російської ідентичності в Україні, підкреслює, що Україна є об’єктом реалізації політики формування пан-російської ідентичності, що суперечить цілям державотворення та євроінтегаційним прагненням України. Найбільшою загрозою для України, на її думку, є гуманітарна політика Росії на теренах України, а саме мовна політика із завданням створення наднаціонального пан-російського культурно-символічного простору в Україні. Особливе занепокоєння, як зазначає вона, повинна викликати діяльність на території України ряду проросійських суспільно-політичних організацій та громадських об’єднань. До того ж, не треба оминати такий пропагандистський механізм, як формування спільного інформаційно-комунікативного простору та проведення відповідної правової політики [4]. У сучасних умовах такий гібридний винахід, як лібертаризм, є саме комплексним втіленням визначених завдань російських спеціальних служб.

У монографічному дослідженні “Світогляд, культура, ідеологія. Виклики глобалізації”, авторами якого є Д. Вітер, Б. Глотов, О. Корхе, А. Решетніченко, виокремлено значення ідеології для існування Української держави та національної ідентичності. Зокрема, автори наголошують, що через свої функції ідеологія впливає на становлення національної самосвідомості, процеси ідентифікації індивіда у соціумі. За сучасних умов, як наголошують автори, є вкрай необхідним ідеологічне забезпечення процесу політичного реформування посттоталітарної України, формування політичної нації та національної ідентичності [5]. У вищевказаному дослідженні науковці вказують, що в умовах глобалізації у контексті вивчення процесів трансформації потрібно враховувати передусім національні інтереси і національну безпеку, які є базовими категоріями для політики взаємовідносин із зовнішнім світом, міжнародними структурами [6].

Питання генези громадянської ідентичності в контексті ліберального, республіканського, соціального політичного проєктів модерно розглядається групою авторів у книзі “Національна ідентичність і громадянське суспільство”, зокрема питання національної ідентичності і викликів. Дослідники звертають увагу, що культурне розмаїття України стало сприятливим чинником для втілення численних маніпулятивних технологій та спекуляцій саме через проведення цілеспрямованої політики роз’єднаності. У цьому сенсі, наголошують автори, важливо дослідити поняття національної ідентичності та виявили чинники, які є загрозливими для існування національної єдності у державі [7]. Особливо, в нашому випадку, потрібно звернути увагу на розгляд дослідниками питання дисциплінарної влади як фактора формування національної ідентичності, де вони в досить коректний спосіб намагаються встановити зв’язок громадянської та національної ідентичності, значення дисциплінарної влади для формування останньої, і чи зможе громадянин, який активізує свої права власника, публічної особи та клієнта держави, існувати поза простором національної держави [8].

Досліджуючи питання української ідентичності, доктор філософських наук М. Степико підкреслює, що ідентичність нації – її цивілізаційний бренд, соціокультурна ніша країни, визначальна засада зовнішньої та внутрішньої політики держави. Водночас він застерігає, що в умовах політичних і соціально-економічних трансформацій різноспрямована соціально-економічна, культурно-мовна, суспільно-політична орієнтація може спричинити активізацію сепаратистських тенденцій із перспективою їх переростання в міжетнічні конфлікти [9, 10].

Ідеологія лібертаріанства, або ідеологічна течія лібертаріанства, без сумніву не випадково, а цілеспрямовано потрапила в інформаційно-комунікативний простір України. Її застосування доцільно розглядати в контексті інформаційних і смислових технологій гібридної зброї. Питання смислових воєн розглядається Г. Почепцовим у книзі “Сучасні інформаційні війни”, де автор зазначає, що війна смислів має в своїй основі технології, генерацію і просування ідей, які налаштовані на зміну всієї моделі дійсності; їх впливи враховують віртуальний і когнітивний простори та програмують інформаційний простір довкола людини, і, що важливо, їхньою специфікою є завуальована привабливість [11]. У випадку лібертаріанства такими привабливими “обгортками” є обмеження врядування, особиста свобода, вільні ринки та уявний мир і, як завершення, “держава в смартфоні”.

Для розгляду цієї проблеми були взяті до уваги та опрацьовані дослідження Дж. Рекса “Етнічна ідентичність і національна держава: політична соціологія полікультурних суспільств”. Зокрема в частині, де автор звертає увагу на проблему ідентичності, нації, етнічності в соціологічній теорії [12].

Дослідження національної ідентичності та формування її як колективного феномена, політичні наслідки цього феномена, ідентичність та ідеології, що призводять до нестабільності, були предметом вивчення Е. Сміта [13].

До актуалізації цієї проблематики, а саме щодо формування модерної української ідентичності, долучилися С. Грабовський, І. Лосєв та В. Пономарьов, які вказують на негативну роль орієнтації значної частини публічних інтелектуалів на модні ліволіберальні західні моделі ідентичності, які одержали на практиці цілковите фіаско і на Заході [14].

Відповідно до теми дослідження, потрібно також взяти до уваги монографічне дослідження В. Ткаченка “Росія: ідентичність агресора”, де автор, зосереджуючись на проблемі української ідентичності, як протипагу російській зазначає, що “національні символи для українців у процесі становлення “ідентичності опору” як “проекту ідентичності майбутнього” відіграють першочергову роль” [15]. Також автор неодноразово підкреслює, що об’єднання у сучасній Росії відбувається на основі принципів, ідей і цілей тоталітарних режимів, без яких, як зауважує автор, існування російської нації втрачає сенс, оскільки Росія завжди була цивілізацією ідеологічною [16].

До уваги також потрібно взяти розуміння ідентичності, викладені Е. Гіденсом [17].

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми.

Така запропонована політична ідеологія партії “Слуги народу” в даних надскладних умовах, як лібертаризм, є проєктом за своєю суттю деструктивним, намірно скерованим на розвиток вільнодумства і заперечення існування інституції держави як такої. Ця ідеологія є технологією руйнування державного механізму, вдалим “винаходом” в умовах ведення гібридної війни Російської Федерації проти України. До того ж, на перспективу заявлена ще одна технологія, що воно – “лібертаріанство” – буде допрацьовуватися.

Небезпечна прихована невизначеність лібертаріанства посилюється несформованістю політичного курсу і відсутністю державної політики. За визначенням науковців, лібертаризм і його вимоги необмеженої свободи руйнують громадянську і національну ідентичність [18]. Лібертаріанство – задекларована офіційно ідеологія “Слуги народу” – в умовах гібридної війни працює як технологія ідеологічного хаосу, складовими якої є знищення державних інституцій, громадянської та національної ідентичності, по суті громадянського суспільства. “Держава в смартфоні” та примирення всіх зі всіма – мета “українського лібертаризму”.

Лібертаризм, лібертаріанство в українських реаліях потрібно розглядати змістовно у векторі національної безпеки, дослідити виклики та ризики, які створює пропаганда цієї течії для українського державотворення.

Виклад основного матеріалу. Лібертаризм як ідеологія анархізму є найбільш зрозумілою в українському суспільстві саме через її необмежену свободу і максимально можливу ліквідацію державних інститутів. Лібертаризм історично, політично не притаманний і ніколи не розглядався як ідеологія державотворення в Україні. В контексті розгляду лібертаріанства як однієї із задекларованих ідеологій монобільшості українського парламентаризму потрібно вказати передусім, які виклики, ризики і загрози створює ця ідеологія.

Політична складова лібертаризму покладається на обмеження врядування, природно гармонію інтересів, процвітання завдяки діяльності вільного ринку, що не передбачає жодних конфліктів між фермерами і торговцями, виробниками та імпортерами, декларування миру, який розуміється як “боротьба з віковичним лихом війни”, оскільки “урядовці назавжди підтримують прагнення миру серед людей” [19].

Термін “лібертаризм” безпосередньо пов’язують із засновником Фундації економічної освіти Л. Рідом, який почав себе називати лібертаристом у 50-х рр. ХХ ст. [20].

У енциклопедичному виданні “Лібералізм: антологія” один із теоретиків лібертаризму Д. Боаз у статті “Ключові поняття лібертаризму” зазначає, що ключовими поняттями лібертаризму є індивідуалізм, індивідуальні права, спонтанний (довільний) порядок, верховенство права, обмежене врядування, вільні ринки, чеснота виробництва, природна гармонія інтересів, мир щодо громадянського суспільства. Воно, на думку Д. Боаза, є складною мережею об’єднань та зв’язків між людьми і прикладом спонтанного порядку [21].

Філософська складова (філософія) лібертаризму, за визначенням одного із засновників цієї філософсько-політичної течії Д. Боаза, побудована на ініціативі індивідуалізму, індивідуальних правах, спонтанному (стихійному) порядку в суспільстві з елементами верховенства права. Економічна складова пропагує вільні ринки, “чесноту виробництва” в межах права виробників і користування тим, що вони заробили, захищає це право від політиків і бюрократів, які захоплюють їхній заробіток, аби передати його не виробникам [22].

Ця теорія стала відомою у 1972 р., коли було засновано Лібертаристську партію. Доцільно зазначити, що названа партія повинна бути ідеологічно спрямована на лібертаризм.

У названій вище антології, у статті “Філософський пошук природи політичної реальності”, зазначається що лібертаризм, коли стає доктриною з власною моральною шкалою і системою уявлень про світ, перетворюється на романтичну фантазію, стає повністю ірраціональним, набирає подоби анархізму, нігілізму, обстоює розумність руйнування та насильства. К. Майноут, автор названої статті, підкреслює, що для теорії і практики класичного лібералізму лібертаризм становить пряму загрозу, і прирівнює його до ліберальних ересей та утопій [23].

Засоби масової інформації (далі – ЗМІ) активно долучилися до пошуків та висвітлення проекту “Лібертаріанство в Україні”. На нашу думку, мета цієї утопії в іншому – повністю демонізувати суспільство, зокрема зруйнувати набуту цінність у період ведення війни, окупації, агресії – незламність громадянського суспільства, національну та громадську ідентичність. Не є панацеєю ідеологічний маневр ліворуч, який буде працювати як технологія руйнування громадянського суспільства, громадянської та національної ідентичності.

Доцільно зупинитися на розумінні ідеологій в контексті соціально-правової та безпекової політики, і необхідно зазначити, що ідеології виконують не лише функцію існуючого політичного режиму, але й нормативно-орієнтуючу та інтегруючу функції, найчастіше формуються в кризові періоди суспільного розвитку. Коли виникають не вирішені проблеми, ідеологія передбачає вартісні оцінки існуючих проблем та засобів їх вирішення, тобто ідеологія вводить уявлення груп спільнот, суспільства у нормативне русло. З огляду на ідеологію лібертаріанства як ідеологію парламентської політичної партії “Слуга народу”, звернемося до тлумачення марксистської ідеології (за зауваженням А. Колодій), де автори ідей та теорій, котрі служили основами ідеологічних доктрин, зображалися у марксизмі “слугами” класів і ставали “на позиції” певного, чітко визначеного класу, обслуговуючи його інтереси [24].

Виконуючи політичні функції, ідеологія намагається згуртувати, об’єднати суспільство на підставі інтересів певної групи середнього класу, корінної національності. Ідеологія визначає артикуляцію інтересів, за якої виразники політичної суб’єктивності формулюють свої вимоги. Водночас ідеологія надає значимості інституційним відносинам, пояснює політичні реальності. Як

органічна складова політичної суб'єктності ідеологія втілюється у відповідних суспільно-політичних доктринах, які становлять ідейну основу платформи політичних партій і суспільно-політичних рухів. Функціональна роль суспільно-політичних доктрин полягає у тому, що вони визначають політичний курс, стратегію і тактику політичних партій, рухів [25].

В умовах ведення військових дій, окупації частини території України, проведення Операції об'єднаних сил (далі – ООС) проти російської агресії на території України, анексії частини території України (АР Крим) ця ідеологія (лібертаріанство) є технологією руйнування української державності. Намірно акцентуючи увагу на економічних інтересах, подібно до марксизму, лібертаризм повністю ігнорує моральну складову суспільства, нехтуючи цінностями та традиціями громадянської та національної ідентичності. Політичні погляди сучасних лібертаріанців “необмеженої свободи” є неприйнятними для українського соціуму в своїй основі, оскільки є викликом для формуючої громадянської та національної ідентичності. Необхідно визначити, що за умов становлення громадянського суспільства, переходу до демократичних цінностей неприпустима поява ідеологій як ілюзорних, перекручених форм свідомості. Ідеологія є необхідним структурним елементом політики, свідомої діяльності певних соціальних, національних, етнічних верств населення [26].

Лібертаріанство, власне, є “ілюзорною ідеологією для перекручування форм свідомості”. В українському соціумі є прямою загрозою конституційним основам держави, модернізованим більшовизмом. Книга “Лібертаріанська перспектива. Від посткомунізму до вільного суспільства” була презентована у Верховній Раді України 13 грудня 2019 р., де лібертаріанство “звели до питань власності”.

Головною загрозою ідеології лібертаріанства є руйнування основ державотворення, відсутність державної політики, яка визначає напрямки і засади суспільного розвитку, відповідно національного політичного курсу. Політичні курси забезпечують і повинні бути спрямовані на реалізацію назрілих суспільних потреб. Саме ідеологія відіграє особливу роль у виробленні політичних курсів. Доцільно зазначити, що Конституцією України (ст. 1) проголошено, що Україна є демократична, соціальна, правова держава. Відповідно до Основного Закону України, формується ідеологія, державна політика та політичні курси. Безпека життєдіяльності громадянина, закріплена ст. 3 Конституції України, де зазначається, що “людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави”. Відповідно до ст. 11, “держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України”. У ст. 13 Конституції України зазначено: “земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України її

континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону". Необхідно наголосити, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією, від імені українського народу здійснюють права власника. Ст. 13 Конституції України визначає: "держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки". Ст. 15 Конституції України вказує, що суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Ст. 11 підкреслює, що держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій та культури, що безумовно є запорукою становлення громадянської та національної ідентичності. Ст. 36 гарантує громадянам право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод, проте, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку [27].

Ідеологія Української держави є чинником державотворення та українізації громадського життя та соціального захисту. Традиційно, українська державотворча ідея будувалася на засадах національного та громадського солідаризму, відкидаючи гасла комунізму з диктатурою пролетаріату та викривлені форми лібералізму.

Поступ Української держави в напрямку формування демократичної правової держави повинен відбуватися на основі удосконалення законодавства, державного устрою, у напрямку екологічної, соціальної та економічної рівноваги, захищеності від масованих гібридних впливів інформаційної інфраструктури.

Побудова демократичної, соціальної, правової держави, зазначеної у ст. 1 Конституції України, є світоглядною традиційною та ідеологічною основою для будь-яких політичних концепцій. У книзі "Лібертаріанська перспектива. Від комунізму до вільного суспільства" відбувається політична пропаганда та інсинуація того, що "ідеї лібертаріанства мають значний потенціал у суспільстві", що є викликом для українського громадянського суспільства та загрозою національній і громадській ідентичності. Презентація згаданої вище книги у Верховній Раді України, за участю секретаря Комітету Верховної Ради України з питань правової політики О. Макарова, свідчить про цілеспрямоване введення незнайомого для пересічного громадянина України поняття лібертаріанства на рівень державної політики, що загрожує хаосом і є загрозою для державного будівництва [28].

Політична партія "Слуга народу", відповідно до Закону "Про реєстрацію", повинна вказати програму партії, яка містить (передбачає) ідеологічні засади.

Первинною функцією будь-якої офіційно зареєстрованої партії є представництво групових інтересів та реалізація їх через курси державної політики. Напрацювання основ ідеології є базою для формування політичних курсів. Процес вироблення політичного курсу є основою державної політики. Вона визначає засади суспільного розвитку, формує політико-правову базу, мобілізує ресурси [29]. Особливістю формування сучасного національного політичного курсу і політичних програм в Україні є врахування міжнародного збройного конфлікту в Україні, військової агресії Російської Федерації, окупації та анексії частини території України.

Розвиток державотворчих процесів в Україні, формування системи державної влади відбувається за умов недостатньої інституційованості основних владних структур, неврегульованості спеціальними засобами їх правового статусу і обсягу компетенцій, постійних порушень конституційних принципів розподілу влад, втручання законодавчої і виконавчої влади у роботу виборчих комісій, судової влади, незавершеності розмежування між центральними і місцевими органами державного правління. До того ж, система конституційного та незалежного судового контролю перебуває на стадії становлення [30].

Висновки і перспективи подальших розвідок. З огляду на масовий наступ технологій хаосу у формі лібертаріанства, потрібно звернути увагу на проблему руйнування цим ідеологічним маневром громадянської та національної ідентичності. Проблему громадської національної ідентичності потрібно розглядати як визначник самоідентифікації особи в суспільно-політичній площині.

Питання ідеології, що визначають національну та громадську ідентичність, солідарність, є питаннями національної безпеки України. Зокрема у ст. 3 Закону України “Про національну безпеку України” зазначено, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист людини і громадянина, суспільства, держави [31]. Так звана лібертаристична ідеологія в сучасному українському суспільстві скерована на руйнування зміцненого за роки воєнної агресії Російської Федерації національного і громадянського солідаризму, національної та громадянської ідентичності, і є, зокрема, загрозою національній безпеці та існуванню держави України.

Список використаної літератури

1. Політична партія. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/5.10> (дата звернення: 12.06.2020).
2. Серета Є. “Слуганародуїзм”. Яку ідеологію сповідує партія влади. URL : <https://www.pravda.com.ua/articles/2019/12/16/7234910/> (дата звернення: 12.06.2020).
6. Політична партія...
3. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації. Київ : НІСД, 2008. 288 с.
4. Там само. С. 165, 166.

5. Вітер Д. В., Глотов Б. Б., Корх О. М., Решетніченко А. В. Світогляд, культура, ідеологія. Виклики глобалізації : монографія. Київ : НАКККиМ, 2012. 160 с.
6. Там само. С. 132, 133.
7. Бистрицький Є., Пролєєв С., Лозниця С., Зимовець Р., Кобець Р. Національна ідентичність і громадянське суспільство. Київ : Дух і Літера, 2018. С. 152.
8. Там само. С. 304.
9. Політологія : підручник / за наук. ред. А. Колодій. Київ : Ельга-Н; Ніка-Центр, 2000. С. 4, 5.
10. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування. Київ : НІСД, 2011. 336 с.
11. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2015. 497 с.
12. Українські варіанти. 1998. № 1. С. 76—84.
13. Сміт Е. Д. Національна ідентичність / пер. з англ. П. Таращук. Київ : Основи, 1994. 224 с.
14. Грабовський С., Лосєв І., Пономарьов В. Політика (до)формування модерної української ідентичності. Ніжин : Лисенко ПП, 2018. 32 с.
15. Каченко В. Росія: ідентичність агресора: монографія. Київ : ВЦ “Академія”, 2016. С. 74.
16. Там само. С. 120.
17. Гіденс Е. Соціологія / пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник ; наук. ред. пер. О. Іващенко. Київ : Основи, 1999. 726 с.
18. Вітер Д. В., Глотов Б. Б., Корх О. М., Решетніченко А. В. Світогляд, культура, ідеологія... 160 с.
19. Боаз Д. Ключові поняття лібертаризму // Лібералізм : антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Київ : Смолоскип, 2009. С. 443.
20. Там само. С. 35.
21. Там само. С. 33.
22. Там само. С. 343.
23. Там само. С. 196—198.
24. Політологія... 584 с.
25. Гетьманчук М. П., Гришук В. К., Турчин Я. Б. [та ін.]. Політологія : навч. посіб. / за заг. ред. М. П. Гетьманчука. Київ : Знання, 2011. С. 294—330.
26. Політологія : підручник / за заг. ред. І. С. Дзюбка, К. М. Левківського. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вища школа, 2001. С. 324, 325.
27. Конституція України. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 12.06.2020).
28. Башлаков С., Золоторьов В., Хохлов В. Лібертаріанська перспектива. Від посткомунізму до вільного суспільства. Київ : Ніка-Центр, 2019. 336 с.
29. Політологія... 584 с.
30. Там само. С. 477.
31. Про національну безпеку України : Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 12.06.2020).

Статтю подано: 01.07.2020

Статтю схвалено: 28.09.2020

Borovska Halyna Stakhivna

Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor of European Integration and Law Lviv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0002-5187-5152

e-mail: borovskahalyna@ukr.net

LIBERTARIANISM IN THE POLITICAL AND LEGAL SPACE OF THE NATIONAL AND CIVIL IDENTITY

Problem setting. Libertarianism filled the Ukrainian ideological space immediately after the July 31, 2019 presidential election. At that time V. Zelensky's adviser, and now the vice-speaker of the Verkhovna Rada Ruslan Stefanchuk declared that the ideology of the political party "Servants of the People" would be libertarianism.

The technology of ideological intervention to gain power is not new. The danger of libertarianism is a legalized official ideology that promotes the destruction of the foundations of the state, the statehood of Ukraine. According to the main speaker of "Servant of the People" R. Stefanchuk, "the state should keep only service functions".

Recent research and publications analysis. Conditions of influence of society's political capacity and ideological technologies were the subject of study by the National Institute for Strategic Studies, including the study "Ukraine in the semantic wars of postmodernism: the transformation of Ukrainian national identity in globalization" by N. Pelagesha. The author draws attention to the problem of creating a supranational pan-Russian identity in Ukraine, emphasizing that Ukraine is the object of the policy of forming a pan-Russian identity, which contradicts the goals of state formation and Ukraine's European integration aspirations.

Monographic study "Worldview, culture, ideology. Challenges of Globalization" by D. Viter, B. Glotov, O. Korkhe, A. Reshetnichenko, highlight the importance of ideology for the existence of the Ukrainian state and national identity.

To consider this problem, John Rex's research "Ethnic Identity and the Nation-State: The Political Sociology of Multicultural Societies" was taken into account.

The study of national identity and its formation as a collective phenomenon, the political consequences of this phenomenon, identity and ideology that lead to instability have been the subject of study by Anthony D. Smith.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The proposed political ideology of the Servants of the People party in these extremely difficult conditions, libertarianism, is a project that is essentially destructive, deliberately aimed at developing free-thinking and denying the existence of a state institution as such. The proposed ideology is a technology for the destruction of the state mechanism, a successful "invention" in the context of a hybrid war of the Russian Federation against Ukraine.

The dangerous hidden uncertainty of libertarianism is exacerbated by the unformed political course and the lack of public policy.

Libertarianism in the Ukrainian realities should be considered meaningfully in the vector of national security. It is necessary to explore the challenges and risks posed by the propaganda of this trend for Ukrainian statehood.

Paper main body. The development of state-building processes in Ukraine, the formation of the system of state power takes place under conditions of insufficient

institutionalization of the main power structures, the unregulation of their legal status and the scope of competencies.

Libertarianism, in fact, is an “illusory ideology for the distortion of forms of consciousness” in Ukrainian society and a direct threat to the constitutional foundations of the state, essentially modernized Bolshevism.

The main threat to the ideology of libertarianism is the destruction of the foundations of state formation, the absence of state policy that determines the directions and principles of social development, respectively, the national political course.

The ideology of the Ukrainian state is a factor in state formation and Ukrainization of public life and social protection. Traditionally, the Ukrainian idea of state-building was based on the principles of national and public solidarity, rejecting the slogans of communism with the dictatorship of the proletariat and distorted forms of liberalism.

Conclusions of the research and prospects for further studies. In connection with the massive onset of chaos technology in the form of libertarianism, attention should be paid to the problem of data destruction, the ideological maneuver of civic and national identity. Issues of ideology, as a determinant of national and public identity, solidarity are issues of national security of Ukraine. The so-called libertarian ideology in modern Ukrainian society is aimed at destroying the years of military aggression of the Russian Federation, national and civic solidarity, national and civic identity, in particular. Ukraine is a threat to national security and the existence of the state.

Key words: ideology; libertarianism; state policy; national identity; civic identity; political course; challenges and threats.

References

1. *Politychna partiia*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/5.10> [in Ukrainian].
2. Sereda, Ye. “*Sluhanaroduizm*”. *Yaku ideolohiiu spoviduie partiia vlady*. URL : <https://www.pravda.com.ua/articles/2019/12/16/7234910> [in Ukrainian].
6. *Politychna partiia...*
3. Pelahesha, N. (2008). *Ukraina u smyslovykh viinakh postmodernu: transformatsiia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti v umovakh hlobalizatsii*. Kyiv: NISD. 288 p. [in Ukrainian].
4. Ibid. pp.165, 166.
5. Viter, D. V., Hlotov, B. B., Korkh, O. M., Reshetnichenko, A. V. (2012). *Svitohliad, kultura, ideolohiia. Vyklyky hlobalizatsii*. Kyiv: NAKKKiM. 160 p. [in Ukrainian].
6. Ibid. pp. 132, 133.
7. Bystrytskyi, Ye., Proleiev, S., Loznytsia, S., Zymovets, R., Kobets, R. (2018). *Natsionalna identychnist i hromadianske suspilstvo*. Kyiv: Dukh i Litera. pp. 152 [in Ukrainian].
8. Ibid. pp. 304.
9. Kolodii, A. (Ed.). (2000). *Politolohiia*. Kyiv: Elha-N; Nika-Tsentr. pp. 4, 5 [in Ukrainian].
10. Stepyko, M. T. (2011). *Ukrainska identychnist: fenomen i zasady formuvannia*. Kyiv: NISD. 336 p. [in Ukrainian].
11. Pocheptsov, H. (2015). *Suchasni informatsiini viiny*. Kyiv: Vyd. dim “Kyievo-Mohylianska akademiia”. 497 p. [in Ukrainian].
12. *Ukrainski varianty*, 1998, № 1, pp. 76-84 [in Ukrainian].

13. Smit, E. D. (1994). *Natsionalna identychnist*. Kyiv: Osnovy. 224 p. [in Ukrainian].
14. Hrabovskyi, S., Losiev, I., Ponomarov, V. (2018). *Polityka (do)formuvannia modernoi ukrainskoi identychnosti*. Nizhyn: Lysenko PP. 32 p. [in Ukrainian].
15. Tkachenko, V. (2016). *Rosiia: identychnist ahresora*. Kyiv: VTs "Akademiia". pp. 74 [in Ukrainian].
16. Ibid. pp. 120.
17. Ivashchenko, O. (Ed.). (1999). *Hidens Entoni Sotsiolohiia*. Kyiv: Osnovy. 726 p. [in Ukrainian].
18. Viter, D. V., Hlotov, B. B., Korkh, O. M., Reshetnichenko, A. V. (2012). *Svitohliad, kultura, ideolohiia...* 160 p. [in Ukrainian].
19. Boaz, D. & Protsenko, O., Lisovyi, V. (2009). Kliuchovi poniattia libertaryzmu. In *Liberalizm*. Kyiv: Smoloskyp. pp. 443 [in Ukrainian].
20. Ibid. pp. 35.
21. Ibid. pp. 33.
22. Ibid. pp. 343.
23. Ibid. pp. 196-198.
24. Kolodii, A. (Ed.). (2000). *Politolohiia...* 584 s.
25. Hetmanchuk, M. P., Hryshchuk, V. K., Turchyn, Ya. B. & Hetmanchuk, M. P. (Ed.). (2011). *Politolohiia*. Kyiv: Znannia. pp. 294-330 [in Ukrainian].
26. Dziubko, I. S., Levkivskyi, K. M. (Eds.). (2001). *Politolohiia*. Kyiv: Vyshcha shkola. pp. 324, 325 [in Ukrainian].
27. Konstytutsiia Ukrainy. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> [in Ukrainian].
28. Bashlakov, S., Zolotorov, V., Khokhlov, V. (2019). *Libertarianska perspektyva. Vid postkomunizmu do vilnoho suspilstva*. Kyiv: Nika-Tsentr. 336 p. [in Ukrainian].
29. Kolodii, A. (Ed.). (2000). *Politolohiia...* 584 p.
30. Ibid. pp. 477.
31. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy. № 2469-VIII. (2018) [in Ukrainian].

Paper submitted: 01.07.2020

Paper accepted: 28.09.2020

Цитування: Боровська Г. С. Лібертаріанство у політико-правовому просторі національної та громадянської ідентичності // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 3(64) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 34—45. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217588>).

Citation: Borovska, H. S. (2020). Libertarianstvo u polityko-pravovomu prostori natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti. *Efficiency of Public Administration*, Issue 3(64), pp. 34-45. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217588>).